

Čís. 1201.

Zahájil-li kupitel spor o jedno z trojího práva čl. 355 obch. zák., jest volbu jeho považovati za konečnou. Výjimka platí pouze v případě, že kupitelem zvolené plnění smlouvy stalo se pro kupitele prodávatelovým prodlením zhořa bezcenným, nikoli však pouze méněcenným. V případě posléz dotčeném zachován však kupiteli nárok na náhradu škody pro opožděné plnění.

(Rozh. ze dne 27. září 1921, Rv I 354/21.)

Žalobce domáhal se žalobou splnění smlouvy, za ústního líčení změnil však žalobní prosbu na žádost o náhradu škody. Takto změněná žaloba byla soudy všech tří stolic zamítnuta. Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Otálí-li prodávatel, zboží předati, má kupitel na výběr mezi trojím právem, naznačeným v čl. 355 obch. zák. Poměr mezi tímto trojím právem jest ten, že jedno zásadně vylučuje druhé, takže kupitel, rozhodnův se pro jedno z trojího práva, nemůže více uplatňovati žádného z obou zbývajících dvou práv. Otázku, zda kupitelovu volbu lze považovati za konečnou, čili nic, dlužno ovšem posuzovati dle okolností případu. Přisvědčiti dlužno k této otázce tehda, byl-li kupitelem o jedno z trojího práva zahájen spor. Jím dovolává se kupitel pomocí státem zřízeného soudu, by právo, pro něž se podáním žaloby rozhodl, bylo rozsudkem nezvratitelně formalisováno a, bude-li třeba, bylo proti prodávateli odporu státní donucovací mocí uskutečněno. Věda, či pomoci a za jakým účelem se jí dovolává, dává kupitel způsobem, veškeru pochybnost vylučujícím, na srozuměnou, že v otázce výběru promluvil slovo poslední, že chce jen to a žádné jiné právo, než o které právě žaluje. Tím zříká se zároveň práv, pro něž se nerozhodl. Zcela ve shodě se zákonem vyslovil tudíž odvolací soud, že žalující banka žalobou o plnění zřekla se práva, požadovati na žalovaném náhrady škody pro nesplnění. Poněvadž tento důsledek plyne již o sobě ze správného výkladu zákona, jest lhostejno, zda v tomto případě mimo to utvrzen jest obsahem dopisu ze dne 10. července 1920, čili nic, a jest proto pro rozhodnutí této rozepře bez významu, zdali pravost onoho dopisu jest zjištěna a zdali odvolací soud byl oprávněn, dopisu si povšimnouti. Ze shora vytyčené zásady o neodvolatelnosti výběru dlužno ovšem, jak právem vyslovil již soud odvolací, připustiti úchytku pro případ, že kupitelova volba padla na primární právo smluvní, splnění dle smlouvy stalo se však prodávatelovým prodlením pro kupitele hospodářsky bezcenným. Právem však vyloučil odvolací soud z tohoto výjimečného posuzování případy méněcennosti plnění, aniž by na tom záleželo, zda tato méněcennost je většího, či menšího dosahu. Kupitel je pro případy, že cena zboží v mezichasí valně poklesla a že jeho stihne závaznost vůči jeho zákazníkům, náležitě chráněn nárokem na náhradu škody pro opožděné plnění, kterýžto nárok uplatňováním nároku na splnění zůstává dle zákona nedotčen. Že ostatně žalující banka sama nepovažuje plnění dle smlouvy za bezcenné, plyne z výhrady jejího přípravného spisu, dle níž

pro ten případ, že by změna žaloby právoplatně byla uznána za nepřipustnou neb právoplatně zamítnuta byla, trvá na původní prosbě žalobní. Dle řečeného jest věc zralou k rozhodnutí beze všech dalších důkazů a sice k rozhodnutí, jak stalo se nižšími stolicemi.

Čís. 1202.

Upsání válečné půjčky za současného poskytnutí zápůjčky bankou tím, že splatnost zápůjčky i úroků nastati má teprve v době splatnosti válečné půjčky.

(Rozh. ze dne 27. září 1921, Rv I 495/21.)

Žalovaný upsal dne 15. prosince 1917 u žalující banky 40.000 K nom. VII. rakouské válečné půjčky (pokladniční poukázky) tím způsobem, že banka poskytla žalovanému zápůjčku 36.748 K 88 h proti tomu, že žalovaný ponechal bance upsané pokladniční poukázky v zástavě a kromě toho složil 10.000 K v V. rakouské válečné půjčce. Týmž způsobem upsal žalovaný dne 22. června 1918 u téže banky 40.000 K VIII. rakouské válečné půjčky. Pokladniční poukázky VII. válečné půjčky byly splatny dne 1. srpna 1926, VIII. válečné půjčky dne 1. března 1924. V obou případech bylo umluveno, že, nebude-li dosaženo prodejem zástavy plného krytí zapůjčeného peníze, ručí dlužník za schodek osobně. Žalovanému bylo výslovně řečeno, že mu není třeba nic jiného činiti, než pololetně přijímati súčtování kontokorentu, vyčkávati splatnost pokladničních poukázek, že úroky ze zápůjček a kupců spočítá žalobkyně, že splatné pokladniční poukázky budou vládou vyplaceny, poskytnutá zápůjčka odpočítána a případný přebytek žalovanému vyplacen; jmenovitě bylo zdůrazněno, že poskytnutá zápůjčka jest splatnou teprve, až válečná půjčka bude vyplacena. Po státním převratu domáhala se banka zaplacení poskytnutých zápůjček (74.594 K 43 h) i s úroky ku 31. prosinci 1919 (4535 K 16 h). **Procesní soud** první stolice žalobu pro tentokráte zamítl. **Důvody:** Dosud není rozhodnuto o osudu válečných půjček, proč by bylo zbytečno zabývat se otázkou, zda a pokud jsou hodnotny a zda budou vyplaceny. Kdyby snad žalobkyně za tohoto stavu utrpěla nějakou škodu, nastala by škoda v osobě žalobkyně bez zavinění žalovaného, šlo by tu o náhodu, jež postihuje žalobkyni a za niž žalovaný neručí, když se mu nad to z obchodu nedostalo zisku (§ 1311 obč. zák.). **Odvolací soud** potvrdil rozsudek co do kapitálu, přiznal však žalobkyni úroky (4535 K 16 h). **Důvody:** Pokud jde o jistinu 74.594 K 43 h, posoudil první soud věc po stránce právní správně, zamítnuv žalobu pro tentokráte. Právní názor prvního soudu spočívá na zjištění, že mezi stranami smluvna byla splatnost zažalované kapitálové pohledávky současně se splatností válečných půjček. Žalobkyni totiž záleželo na tom, by získala upisovatele válečných půjček, poskytla mu proto odložením splatnosti zápůjčky, k tomu cíli poskytnuté, výhody, od které nyní nemůže ustoupiti přes to, že nastala změna politických poměrů v neprospěch válečných půjček. Výhody, žalovanému poskytnuté, byly takového rázu, že vlastním upisovatelem válečných půjček byla žalobkyně, kdežto žalovaný převzal pouze jakýsi rukojemský závazek, ruče žalobkyni za upsanou částku do výše